

Переважний тип плякату це — т. зв. „лубок“, що ним за царських часів виображували „для народу“ такі теми, як: „Бітва руських с кабардінцями“ (один величезний „руській“ і десяток дрібнесеньких „кабардінців“). „Члени царствующою дома“, або „Козьма Крючков“ (на багнеті шашликом стирчить чотирьох „німців“). Ефектовніше виглядають хіба „фото-монтажі“ з обовязково усміхненими (але як виразно видно револьверову „генезу“ цього „усміху“!) обличчями колгоспників і пролетарів.

Про артистично-мистецькі вартости Вистави можна говорити лише в звязку з графічними працями на ній Бойчука, Фаворського, Кравченка, Седляра, Сахновскої, Касіяна й інших, що залежно від наказу начальства, фігурують на закордонних виставах раз „українцями“, раз „советськими“ раз, як в данім випадку, просто „росіянами“.

На закінчення варто додати, що „верхом — як пише в своїй рецензії згаданий В. Бунікевич — прекраснодушного лібералізму Інст. Проп. Штуки був публичний продаж пропагандової большевицької літератури по цінах дуже приступних“. („Kur. War.“ № 192 *ibid*)...

Д.м. Донцов

Мобілізація переможців

(двацяті роковини світової війни)

Два несамовиті імена сколихнули світ в літі 1914-го і в літі 1934-го: Принціп і Плянета. Останнє — грізне для віруючого астрольога Середніх Віків, перше — для віруючого астрольога наших демократичних часів. Перший — убійник Франца-Фердинанда, другий — убійник Дольфуса. Обидва — страшне мemento для порядку, який прийшли висадити в повітря: передвоєнного в однім випадку, повоєнного — в другім.

Сповідність обох замахів — ріжна, суть — та сама. Що Принціп забив чужого володаря, а Плянета свого, — справи ні трошки не зміняє. Канцлер Дольфус був — в очах великої більшості свого народу австрійським „баном“ з ласки Франції й Італії, на якого робили замахы, як — перед війною — на хорватського „бана“ з ласки Угорщини. Обидва старалися загальмувати стремління своїх народів до злуки. Кореспондент „Маріяни“ малює обличчя Австрії перед трагічною смертю Дольфуса: „...вернув я з обізду... звідав Каринтію, Стирію, Долішню й Горішню Австрію. Назверх — скрізь панує спокій. Але лише назверх. В Лінду, Бруку і Бад-гаштайні літали бомби... В Стирії парадую вулицями міста гітлерівська армія — мужчини, жінки й діти вимахують прапорами, прикрашеними свастикою й кричать на ціле горло: — Геть Дольфуса!... В Клягенфурті кинуту чотири бомби.

Старий професор француз, осілий там від сорока років, запевняв мене, що на сто мешканців вісімдесят гітлерівців. Коли при відслоненні одного пам'ятника бурмістр виголошував промову, в якій назвав імя канцлера — всі діти з міських шкіл відвернулися до нього плечима "... Середовище й настрої, з яких вийшли Плянети.

Параграф 80. Версальського договору говорить: „Німеччина визнає і безумовно шануватиме незалежність Австрії.. Вона визнає, що ця незалежність буде непозбувальна без згоди Ради Ліги Народів“... Це мабуть найідіотичніший параграф славнозвісного трактату. Хочби Австрія одногосним плебісцитом проголосила свою злуку з Німеччиною, ця постанова лишиласяби на папері без апробати шановного ареопагу Ліги! Про самостановлення австрійського народу рішалиби не представники того народу, а... Сіяму, Китаю чи Аргентини, зібрані в Женеві, ну і — річ ясна — пан Барту з Мусоліні. Порядок, що існував перед 1914 з абороняв хорватам стреміти до самостійности; порядок, встановлений в 1919 — приказував австрійцям не позбуватися її. Погвалчення права народів рішати про себе було одною з причин вибуху світової, а передтим балканської війни. Вонож є й причиною пожару, що розгорюється у Відні і що не згасне поки німецька частина бувшої чорно-жовтої монархії не відійде до Німеччини, як відійшла румунська до Румунії, югословянська до Югославії і пр., поки не зробиться мирним шляхом ревізю Версаля.

Італія може зібрати не три, а десять дивізій над Бренером, Барту може порхати мов метелик з одної столиці Малої Антанти до другої, спровадити до Парижа не тільки Уншліхта, а й ціле ГПУ, і ще раз, як за царату, випорожнити кишені французьких селян для розбудови російсько-совітського імперіялізму, — а Бенеш може клястися на всі канони демократії й масонерії, доводячи, що Чехія має право на українське Закарпаття, а Німеччина не має права на німецьку Австрію, — це справи не змінить, хіба відрочить. Це так само мало перешкодить злуці Австрії з Німеччиною, як мало перешкодили свого часу злученню Крети з Грецією грізні ноти європейських кабінетів і зеднана ескадра „європейського концерту“.

Трагізм сучасної ситуації в тім, що головні грачі на європейській шахівниці того не розуміють. Трагізм в тім, що як Габсбурги не в стані були вже здусити в своїй жмені відосередкові сили Середньої Європи, так не в силі стримати ті сили новий порядок над Дунаєм, подиктований в 1919 році з Парижа. Як чорно-жовта монархія перед 1914, так переможці з 1919 року — стратили силу і авторитет, потрібні для того, щоб диктувати свій мир наддунайській Європі. А таких квестій, як австрійська є більше в Європі — квестія виходу Угорщини до Адрії, Болгарії — до Егейського моря, квестія

Саари і пр. Ці справи мусять бути розв'язані інакше. Мобілізація переможців щоби силоміць утримати усталений „порядок“, коли те, що твориться в Австрії або Саарі, а вчора творилося в Рурі і Надренії можна назвати порядком — нінащо не здасться.

Історія свідком, що ревізія договорів, які стратили свій сенс — відбувалася завжди. Це була кляпа безпеки, яка не раз ратувала Європу від вибуху. Коли впав Наполеон — переможці не зробили з Францією те, що робив Наполеон з Прусією, Австрією чи Іспанією. Завдяки лише цьому — порушення миру в понаполеонській Франції були спорадичні. Коли під Седаном розгромлено державу, яка побила Росію в Кримській війні й наклала на неї заборону укріплювати її чорноморське побережжя, — Росія односторонно виповіла невідгідні їй постанови Паризького миру. Коли Росія побила Туреччину в 1878 р. і подиктувала їй понижуючі умови миру в Сан-Стефані, Бісмарк на берлінському конгресі, злагіднив значно ці умови, перевівши разом з Біконсфільдом ревізію Сан-Стефанського договору. Ревізію мирного договору між побідною Японією і переможеним Китаєм перепроводили великі держави в 1895 р.

Коли переможець має вигляди знищити противника як суверенну державу — інша річ. Колиж ні — наполеонську політику треба залишити і дати тим, яких не всилі знищити — жити. Залізний канцлер знищив впливи Франції як великої держави в Європі — але він же не тільки крізь пальці дивився на її експанзію в Африці, але просто спрямував її енергію в напрямку заснування великої кольоніальної імперії. Росії — побитій в 1855 р. — лишилися великі можливості в Середній Азії, які вона зараз же використала. Австро-Угорщині, випхнутій в 1866 р. з Німеччини й Італії — вказав Бісмарк шлях на Балкани, давши їй Босню й Герцоговину. Японії в 1895 не дали Квантуна — але дали Корею. Зєдинену Італію не пустили ні до Ніцци ні до Савої, але — пустили до Триполіса і Киренаїки. Побитому народові — мудрі переможці відкривали інший напрямок для виходу його енергії щоби запобігти новому вибухові війни. Чи так зробили з Німеччиною? Німеччини — не знищити. Чи дали якийнебудь „раум“ для виладування величезної енергії цього народу? Ні, їй відібрали кольонії, їй замкнули шлях на Полудне, замкнули шлях на Захід, в бік Росії. І тепер дивуються що німецький казан готовий тріснути.

Дивуються, як міг по Бріннінгу і Штреземані, прийти гітлеризм! Як Австрія Шніцлера і Штравсів, „солодких дівчат“ і вальців, обернулася в Австрію цивільної війни, перед страхіттями якої бліднуть всі спомини паризької Комуни! Це не є дивне, дивно булоб якби було інакше.

Така ситуація в Середній Європі в двадцяті роковини війни. Подібнаж витворюється на Сході, в большевицькій ім-

перії. По смерті Клемансо й Манжена, по приході гітлеризму — порушилася рівновага сил, усталена в 1919 р. Нові могоди сили підносять голову і не можуть дати їм ради переможці. Розгін французького імперіялізму заломлюється. В Росії — розгін революційного імперіялізму хвилево зцементував імперію народів, тепер він явно заломився. Переможені в роках горожанської війни — від Дніпра до Закавказзя підносять голову як підносять її над Шпреею і Дунаєм. Большевицька „лоскутна монархія“ рветься по швах. Внутрішнім огнищем грядучих змін і сталого непокою для Москви є Україна, як для Західної Європи — Австрія. Зовнішню загрозою — Японія, для Франції й Італії — Німеччина.

Таке становище й викликало горячкову мобілізацію переможців — Франції з її трабантами з Малої Антанти і Росії. Росію лише з великим „але“ — можна назвати переможцем, та всежтаки вона вийшла переможцем з війни з народами, що відділилися від неї підчас революції і як Франція — нічого не прагне лише ці свої здобутки затримати. Потворна ідея альянсу свободної Франції з совітською деспотією, огидна для многих чесних французів, — знову зарисовується на європейським овиді..

Що спонукало Росію зліквідувати свою дотеперішню політику супроти капіталістичної Європи, політику, якій надавав тон не так міністр закордонних справ Літвінов, як голова Комінтерну Мануїльський? Я вже сказав: банкрутство червоного імперіялізму, не переляк, який огорнув кремлівську кліку, а просто паніка. Паніку цю викликало остаточне заломання національної політики Совітів — навні, в Китаю, і в середині „союзу“ (невдача всіх „українізацій“, „татаризацій“ і пр.). Назовні — ця невдача викликала появу Японії, яка хутко перейшла в наступ, в середині — заогнення українсько-російських відносин. Страх перед Японією і перед інтервенцією західних держав на Україні вразі конфлікту на Далекім Сході — ось що змусило „сталевого“ Сталіна схилити чоло перед „рекінами європейського імперіялізму“ знад Сени..

Японія поводитья з „шостою частиною суходолу“ так, як колишня Росія не позволяла собі поводитися навіть з Кореєю; виарештовує совітських горожан в Манджурії, розтягає свою границю на вісім тисяч кілометрів, ковтаючи один шмат пеграничної з Росією китайської території за другим, жадає відступлення нафтових піль на північнім Сахаліні, за східньо-китайську залізницю, що коштувала 200 мільонів долларів, жертвує десяту частину; глузує з заляканих „народних комісарів“ як лиш може й хоче, — і Кремль мовчить! Мовчить Сталін, мовчать „герої красної армії“ Блюхери, Ворошилови й Тугачевські. Про війну капіталізмів мови вже нема, є улесливість до Ліги Народів, з якої недавно кпили як з облудного інструменту буржуазії, і пацифізм, на яким недавно сухої нитки не лишали совітські писаки.

Радикальний зворот в політиці Росії інспірував очевидно сам „сталевий“ грузин на троні Романових. Перепровадити цю зміну так щоб можна було — „і невінність (комуністичну) соблості, і капітал приобрести“ — доручено славнозвісному большевицькому людині-гумі, з білостоцького гетта — Валахові-Літвінову.

Навіть самі совітські дипломати не робили собі оман щодо нагlosti тої зміни своєї політики. „Правда“ мала повну рацію, коли писала, що „ледві чи є другий яскравіший приклад швидкої й разячої зміни стосунків між СССР і великою капіталістичною державою Європи“ — Францією. Зміну ту переведено в усіх точках. Насамперід в точці світової революції. Тепер Совіти прямують не до війни, а — до миру. Показується, що напр. справу вступлення СССР до Ліги Народів „розв'язуватиме Радянський Союз, виходячи виключно з інтересів боротьби за мир“. Яка зміна від часів, коли такі справи розв'язувала Росія, виходячи з інтересів боротьби за прискорення світової революції! Тепер Совіти прямують лише — до „збільшення заходів безпеки тих держав, які можуть стати об'єктами нападу“. Як це далеко від часів, коли Совіти не хоронилися від нападів, а самі нападали на інших!

Змінилася політика і в точці пактів і союзів. Давніше — все це було „от лукавого“. Тепер другий совітський дипломат, мешканець другого гетта — Карл Радек пише в „Ізвєстїях“ (6.VIII.), що „пакти ті (з буржуазними державами — Д. Д.) мають величезне значіння бо утруднюють політичну мобілізацію народніх мас до війни“... Як це далеко від політики, яка своїм головним завданням уважала якраз цю мобілізацію мас для горожанської війни!

Змінилася політика Совітів і в точці розбровення і Ліги Народів. Досі Ліга Народів була зняряд буржуазії проти совітського „союзу“. Тепер — авторитетно розяснює Валах-Літвінов на IV сесії ЦВК. — є вона органом сил, які „зацікавлені в збереженні мира“. На генеральнім комітеті конференції для розбровення в Женеві в травні б. р. той самий Валах ані пари з уст не пускає про „цілковите загальне розбровення“. Правда, ще недавно про це говорилося і то з емоцією, властивою і доктрині, яку визнає Валах, і його расі, — але часи змінилися. Тепер — показується — „совітська делегація не висувала своєї пропозиції (про цілковите загальне розбровення — Д. Д.) ультимативно“ (бо й хтожби того „ультимату“ послухав?). Що робити — коли совітську пропозицію не приймають — „не можемож ми займатися дискусією для дискусії“ — скромно заявляє Літвінов... Не можемо займатися дискусією для дискусії? А чимжеж займався Троцький на конференції в Берестю, а Раковський на мирових переговорах з Україною в Києві в літі 1918 року? А чимжеж займався Чічерін в Генуї? Дискусія для дискусії — цеж був один з найпотужніших засобів совітської політики, пропа-

ганди й позискання чужих мас, їх підюджування проти їх урядів! А тепер Совіти — „не можуть“ тим займатися? Дійсно, не можуть! Вони й в Берестю перестали тим займатися, коли генерал Гофман ударив кулаком в стіл. Вони й тепер перестали тим займатися, коли ударила в стіл кулаком Японія. На політику роззброєння, політику боротьби з Європою, соціальної революції — не стало Москві пороку. Тепер Совіти апелюють не до мас, не до пролетарської свідомости, а до шаблі маршала Петена. Тепер їх дипломатія не дипломатія засад, не протиставлення себе цілому світові, а дипломатія ганделесів з дрібними закулісовими договорами, дипломатія потаємних союзів і пактів, дипломатія лизання чобіт колись зненавидженому французькому імперіялізмові. Зректися всіх, досі голошених, засад, прийняти всяке пониження і ущуплення свого престижу, піти хоч з чортом, — аби забезпечити собі поміч буржуазних імперіялістів на випадок інтервенції Японії в Сибірі і Німеччини чи Англії на Україні — ось стало гаслом СССР. Не пацифізм, не дбання про мир кермували тим зворотом в совітській політиці, лише оте почуття паніки імперіялістів, які тремтять втратити території награвовані колись царатом, а які так як і він уважають за „російское досто-яніє“... Отверто до цього признався Сталін на XVII зїзді компартії. Признався, що зміна фронту СССР проти Німеччини викликана не приходом фашизму, бо з італійським фашизмом Совіти якось живуть, а новою політикою гітлеризму супроти Росії, що „в своїх головних рисах нагадує політику бувшого кайзера, який свого часу окупував Україну і зачав кампанію проти Петербурга, зробивши собі базу для неї в балтицьких країнах“.

Небезпека втратити Україну — й викликала в роковини світової війни правдиву гістерику на лавах совітської преси, м. і. проти нашого журналу за те, що „фашистівський „Вістник“ творить цілий культ японського імперіялізму“, і за те, що він „осатанів від ненависти до СССР“, і за те, що він „сповнений славословієм новим паляям світової війни“ і пр. А все заправлене сосом назаруківської „полеміки“, де приходять такі вирази, як „мерзотники“, „пси“ і т. п. і — бундючним викликом — „Історія не повториться“, Україна вже ніколи не вирветься з обіймів Росії!

Направду? Чи Совіти такі певні помочі панів Барту і Геріо, своїх нових капіталістичних союзників і їх пактів? Думаю, що не мають до тої певности жадних причин, про що зрештою свідчить і гістичний тон їх пресової кампанії. Бо що є ті пакти і що вони можуть дати збанкрутованому режимові?

Пакт т. зв. східнього Льокарна, до якого намагається Барту втягнути Польщу й Балтицькі держави, не лише не запобігне війні, але — вразі його прийняття, спровокує її скорше чи пізніше. Сигнатарі пакту зобов'язалисяби — в разі конфлікту Росії на Далекім Сході, занехати всяку інтервенцію.

На підставі франко-російського пакту Франція повинна булаб уважати, щоби всі інші сигнатарі дотримали своїх обіцянок щодо Росії, отже — кажучи ясно — неслаби Росії активну поміч в евентуальній війні: обставина, яка — колиб Росія зискала на силі — просто її заохочувалаби до воєнного порахунку з Японією. В пакті стоїть, що жаден з сигнатарів не сміє прийти з допомогою напасникові, що не приступив до пакту. Але ніде не сказано, що сигнатарі пакту не сміють помогти напасникові, який приступив до пакту! Тому — як слушно завважує „Berliner Börsen Zeitung“, вразі колиб СССР напала на Японію, ніщо не перешкодилоби сигнатарам східнього Льокарна, ані його гарантії Франції, підтримувати Росію морально, фінансово й мілітарно. Знова обставина, яка — в сприятливих умовинах — просто провокує Росію до нападу на Японію, до війни.. І це зветься пактом щоби запобігти війні!

Має в собі пакт і ряд нісенітниць. Коли напр. підчас російсько-японського конфлікту, Німеччина висаджує експедиційний корпус на Балтійським побережю, Франція — згідно з пактом — повиннаб зачати війну з Німеччиною. За що? За Владивосток і Манджурію! Ще драстичнішу комбінацію видумує „Daily Express“: „припустім, що якийсь західний сусід Росії в разі її конфлікту на Далеких Сході — займає Україну. Тоді Франція мусить виступити по боці СССР. Але коли французькі війська зачнуть марш через Німеччину, то — згідно з пактом — мусілаби Англія стати по боці Німеччини!“.

Та не лише це. В заложенню східнього Льокарна лежить важніше, сутєве непорозуміння: Франція прагне рятувати порядок 1919 року і свою гегемонію в Середній Європі — при помочі 3-го Інтернаціоналу. Це абсурд, на який Европа не піде. Вже тепер Франція в своїй внутрішній політиці відчуває наслідки порозуміння з СССР (в нечуванім роззухваленні масонсько-соціалістично-комуністичної банди), хутко відчує їх ще дошкульніше. Коли вона того не бачить, то бачать це прекрасно і Англія і Німеччина і Швайцарія, яка недавно висловилася проти прийняття СССР до Ліги Народів, і які не допустять до самогубства Європи для приємности кількох амбітників знад Сени. Франція вже в XVI віці віддала кепську прислугу європейській цивілізації своїм союзом з Отоманською Портою. Чи думає, що повторення цього експеріменту — в його російській формі — не стрітеться зі спротивом Європи?

Оці нісенітици викликають неприхильне відношення до проєкту Барту і в Німеччині і в Англії. Цитована німецька газета пише: „точка погляду Німеччини ясна — вона не моглаби допустити жадної можливости, якаб змусила її грати активну роль по боці Росії“. Таксамо пише „Daily Mail“: „маємо пакти, але деж мир?“ і перестерігає перед виступом

по боці Росії проти Японії... Зовсім не однодушна щодо пакту і громадська думка Франції. Пер Газот пише: „франко-більшевицький союз викликає по тамтїм боці Рену надзвичайно жваву реакцію. Німеччина, навіть та, не сфанатизована, має вражіння, що її знову хочуть окружити. На що й пощо викликувати у драпіжника страх, що його хочуть замкнути в клітку?.. Не дражнить льва для самої приємности наробити галасу“... І дальше вертає до теми повної неприданости Росії як союзника: „червона армія це армія горожанської війни, армія наємників, добре відживлюваних, в країні, яка гине з нужди. Що вартя совітська армія в часі війни? Що буде вартий большевицький мілітаризм, коли доведеться не лише добре їсти й пити коштом тих, що конають з голоду, але й наражати своє життя в їх товаристві? Совітський алянс нас дорого коштуватиме, а не принесе нічого“.

В усякім разі — надії Росії на дипломатичний геній капіталістичної Франції мало їй допоможуть. Може Кремль, який іде на поводиті Парижа, для форми скасувати ГПУ (і замінити його ще крашдим), щоби зробитися *salonfähig* в Лізі Народів — він не зєднає для своєї політики і політики Барту — ні Німеччини ні Англії, якій зовсім не усміхається зявлення Росії, протегонаної Лігою Народів і Францією, — на морській конференції 1935 р.; яка горячково розбудовує Сингапоре і яка від Кетти до Пешавару, на протязі цілої 500 кілометрової границі з Афганістаном, переводить сильні укріплення, що не уступають славним укріпленням Франції в Альзасі. Ця Англія не може провадити однобічної французької політики, бо має свої Бельгії і на Сході — в Персії і в Афганістані, через те і пакт Барту апробує лише плятонічно, а про відновлення союзу з Японією — думає цілком практично. Не від речі буде згадати, що й в балтицьких країнах пакт не викликає бажаного Москві захоплення. В Фінляндії знають, що Росія будує у Франції велитенські підземні човни, призначені для Балтику, в Фінляндії говорять про военний союз з Естонією...

Гра Совітів занадто прозорчиста, щоби держави могли забути про її мету або про свої інтереси. Пактами Совіти розкладають свою імперію не стримають. Ще менше — своєю жалюгідною „ідеєю“ комуністичною, яку тепер перемальовує в охоронний колір большевицький райзендер Валах, а яку на Україні Сталін давно замінив в ідею, що присвічувала Миколі I-му. Совітська преса закидує нам, що ми „підло накидаємо Радянському Союзові риси царської Росії“. Розуміємо гістерію большевицької преси, але ніхто тому „Союзові“ рисів царської Росії не накидає — лише він сам. Це переображення давно зрозуміли мешканці „соціалістичної батьківщини“ на Україні. Російська революція перейшла свій блискучий час, як і французька. В цій останній були моменти, коли генерал Кюстін засновував в німецькім Майнці німецький клуб яко-

бінців, коли по побіді Масени під Ціріхом, в Кобленці бурливо маніфестували німці на честь французької армії, — але хутко цей шал минув. Давно минуло і на Україні наївне захоплення большевицькою революцією. В разі конфлікту, перед яким пактами борониться СССР — він знатиме яке відношення стріне в селянських і пролетарських масах України.

В двадцяті роковини світової війни рівновага сил устале в Парижі — явно захиталася Мобілізація переможців щоби утревалити в вічність порядок встановлений в 1919 році — не допровадить до нічого. І через те, що нові сили, які шукають свого вияву — за сильні, і через те, що серед переможців нема однодушності 1914-го року. Фантастичний мир, який хочуть накинути нашому континентові Барту — Літвінов не буде миром. Він не перешкодить ані новому урегулюванню австрійсько-німецької, угорської й болгарської проблеми, ані — утримає в теперішніх границях російської імперії.

Радек в „Ізвестіях“ впадає в правдиве маячення на тему „советского атечества“. Це „атечество“ — „найважніший чинник світової історії; воно є найбільше муравлище, найбільший світовий варстат; це ціле життя, яке міцно пульсує на території від Березини до Паціфіку, від Білого моря до Чорного; ціле життя, кермоване з одного осередку, одушевлене одною, єдиною волею“.

Спізнений сон! Двадцяті роковини світової війни, з якої вийшов большевизм, відслонили правдиве обличчя цього „муравлища“ — обличчя миколаївської касарні. Історія вже наступила своїм важким чоботом на ваше „муравлище“. Є воно тепер мов сторпедований в ночі корабель, де гаслом є — „ратуйтеся хто може!“.

Цього рятунку шукатиме Україна не в милім Радекові „єдинім осередку“: „воля“ того осередку безповоротно зломана.

Д. Чортюлик

Конгрес Літсовхозу в СССР*)

З нагоди всеросійського зїзду большевицьких письменників довідуємося, що українська література перестала існувати. М. Терещенко відкрив, що українська література — є лише „національний загін єдиної радянської літератури“. А що термін „советський“ („радянський“) давно став синонімом „російського“, то й виходить — що наше письменство, на 15-м році „переможної революції“, здеградовано до значіння письменства провінціального; або — як обмовився Горькій — „областного“. На цю „областну“ літературу, як

*) Всі цитати взяті з совітських часописів, спед, з „Вістей“ за червень, липень і серпень.